

ناشنیده‌هایی از پیشینه فلکه نام‌آشای خیابان امام‌رضا^(ع)

یاد «آتشبار ضدطیاره» در حافظه تاریخی میدان «۱۵ خرداد»

مرضیه ترابی| مکانی که امروزه به نام میدان ۱۵ خرداد می‌شناسیم و البته در بین مشهدی‌ها با نام قدیمی‌اش، یعنی «فلکه ضد» نیز شناخته می‌شود، بر روی اراضی جنوب شهر مشهد قرار گرفته است؛ زمین‌هایی که طی قرن‌هایتمادی در زمره اراضی حاصلخیز منطقه به حساب می‌آمد و با فقات‌های پرتعدادی که از آن عبور می‌کرد، آبیاری می‌شد. این اراضی میان دو منطقه بزرگ و شناخته‌شده «الندشت» و «گل ختمی» قرار داشت و عرصه هموار و خاک حاصلخیز آن باعث شکل گرفتن مزارع متعدد و پرمحصول شده بود. نخستین بار در نقشه‌های توسعه شهری دهه۴۰ ۱۳ خورشیدی، میدان ۱۵ خرداد به چشم آمد و در ابتدای کار به‌عنوان میدانی که قرار است الگوی توسعه شهری را در امتداد خیابان تهران (امام‌رضا^(ع) فعلی) متوازن کند، در طرح‌هایپیش‌بینی‌شد. در آن‌زمان نامش‌رامیدان «اردیبهشت» گذاشته‌بودند؛ میدانی که محل تلاقی «میلان دهم» با امتداد خیابان تهران بود؛ خیابانی که از «فلکه برق» (میدان بسیج امروزی) به این‌سو، دیگر خیابان تهران نام نداشت و به‌طور رسمی آن را با نام خیابان فردوسی می‌شناختند. نقشه‌های آن سال‌های نشان می‌دهد در بستر خیابان‌کشی‌های منظم این منطقه که نوید شکل گرفتن یک بافت مدرن را می‌داد، رد و نشان چاه‌های ففاتی که روزگاری این زمین‌ها را سیراب می‌کرد، کم نبود و این، البته مسئله دور از ذهنی به نظر نمی‌رسد. نکته دیگری که باعث می‌شد این زمین‌ها اهمیت بیشتری پیدا کند، وجود ده‌هایخچال در آن‌ها بود؛ خچال‌هایی که باسبک و سیاق قدیمی، یخ‌مورد نیاز شهر را تأمین می‌کرد و در کنار دیگر مناطق صاحب این تأسیسات، برای حفظ روند سلامت و نیازهای شهری ضرورت داشت؛ بااین‌حال محل این میدان برای مردم مشهد، یادآور قرار گرفتن نخستین توپ ضد‌هوایی تاریخ شهر هم بود. اصلا ما جرای پدافند هوایی در مشهد، با همین میدان آغاز می‌شود، میدانی که از تابستان سال ۱۳۱۶ خورشیدی، یعنی حدود ۸۷ سال پیش، محل استقرار توپ ضد‌هوایی احتمالا سوئدی با مارک «بوفرس» شد تا مشهد به اصطلاح پدافند هوایی داشته باشد.

از «ضدطیاره» تا «ضد»

موضوع توجه به پدافند هوایی در ایران، اواخر قحطی بزرگ و بعد از ورود نخستین هواپیماها به مملکت ما، ذهن مسئولان نظامی کشور را به خود مشغول کرد. بااین‌حال تا سال ۱۳۱۲ خورشیدی تنها دو آتشبار با وظیفه دفاع هوایی، آن هم فقط در تهران مستقر شد. رضاشاه که همیشه از کودتا علیه خودش بیمناک بود، بخش عمده تجهیزات نظامی را در تهران متمرکز می‌کرد و پایتخت، با دارا بودن دولشکر، تقریبا همه امکانات لجستیکی و پدافندی را در اختیار داشت. تنها از سال ۱۳۱۵ خورشیدی بود که فکر تجهیز لشکرهای خارج از مرکز با آتشبارهای ضد‌هوایی اجرایی شد. در سال ۱۳۱۵ خورشیدی، نخستین آتشبار ضد‌هوایی را برای لشکر ۱۶ (خوزستان) تهیه کردند و یک سال بعد، در بهار و تابستان ۱۳۱۶ خورشیدی، لشکر ۴ شمال غرب (آذربایجان) و لشکر ۹ شرق (خراسان) صاحب آتشبار ضد‌هوایی شد. محل استقرار این آتشبار را در مشهد، جایی تعیین کردند که امروزه آن را با نام میدان ۱۵ خرداد می‌شناسیم. دلیل چنین انتخابی، البته به ارزیابی‌های کارشناسان نظامی باز می‌گشت. آتشبار ضد‌هوایی را تقریبا در دوکیلومتری یادگان مستقر کرده بودند؛ جایی که دید خوبی به آسمان مشهد قدیم داشت و ظاهرا از هر نظر برای استقرار پدافند هوایی مناسب بود. ضمن اینکه محل استقرار پدافند هوایی با فرودگاه مشهد- البته اگر بشود آن را فرودگاه بدانیم- فاصله زیادی نداشت و شاید از این نظر هم انتخاب محل مذکور اهمیت پیدا می‌کرد. برای مشهدی‌ها نصب آتشبار ضد‌هوایی ناگهی داشت، نوعی سلاح جدید که تا پیش‌از آن ندیده بودند و البته آن را به نظامی‌اش می‌شناختند؛ «آتشبار ضدطیاره». به‌این ترتیب، وقتی بعد‌ها میدانی که محل تقاطع «میلان دهم» و خیابان فردوسی بود، میدان اردیبهشت نامیده شد، کسی به آن توجهی نکرد و همه این محل را با نام آتشبار ضدطیاره می‌شناختند، منتها طبق عادت مرسوم، به تدریج آن را خلاصه و به واژه «ضد» برای معرفی آن کتفا کردند. به‌این ترتیب، نام فلکه ضد در میان مردم مشهد جا افتاد.

موقعیت میدان اردیبهشت روی نقشه سال ۱۳۴۶ خورشیدی

از «ضد» تا «۱۵ خرداد»

با ایجاد جاده جدید مشهد به تهران، میدان ضد یا به قول مشهدی‌ها فلکه ضد به تدریج به عنوان نخستین میدان بزرگ ورودی مشهد از مسیر تهران جای خود را باز کرد. این موضوع، به‌ویژه بعد از رونق فرودگاه مشهد، بیشتر به چشم آمد. فلکه ضد نخستین میدان در این شهر بود که می‌شد بدون دغدغه و مشکلات ناشی از گسترش فضای آن، به طراحی و توسعه‌اش پرداخت. این میدان از دو نظر حائز اهمیت بود، نخست اینکه قرار گرفتن مسیر مستقیم آن به سوی حرم مطهر رضوی، جلوه‌ای خاص و معنوی به فضای میدان می‌بخشید و دوم اینکه مسیر مستقیم آن به فرودگاه و اتصالش به جاده راهبردی تهران در کنار فضای گسترده میدان، اجازه برگزاری مراسم رسمی را در آن به مسئولان شهری می‌داد. شاید به همین دلیل در سال ۱۳۵۴ خورشیدی، مهندس داریوش بوربور برای آن نمادی طراحی کرد که تا سال ۱۳۸۶ خورشیدی برقرار بود و بعد از آن جای خود را به نماد ضامن‌آه^(۱) داد. طی سال‌های اوج‌گیری انقلاب اسلامی، فلکه ضد یکی از کانون‌های اصلی تجمعات بزرگ بود. این مکان، به‌ویژه در زمستان سال ۱۳۵۷ خورشیدی، به دلیل فضای گسترده‌ای که داشت، بیشتر مورد استفاده مردم قرار می‌گرفت؛ بااین‌حال، مراسم استقبال هنوز هم مهم‌ترین کاربرد میدان محسوب می‌شد. این کاربری در جریان بازگشت برخی از بزرگان انقلاب که سال‌ها در تبعید به سر برده بودند، کاملا جلوه‌گر شد. بولواری که مسیر فلکه ضد تا فرودگاه بود، روز ششم تیرماه سال ۱۳۵۸ به «بولوار جمهوری اسلامی» تغییر نام داد. طبق گزارش روزنامه خراسان مورخ ۱۹ تیرماه سال ۱۳۵۸، بالاخره نام فلکه ضد نیز به میدان ۱۵ خرداد تغییر کرد.

المان در حال ساخت میدان اردیبهشت (۱۵ خرداد)؛ باطرحی از مهندس بوربور

میعادگاه دوستداران انقلاب

همان‌طور که اشاره شد، در جریان روزهای پرتلهاب انقلاب اسلامی، فلکه ضد یکی از کانون‌های تجمع مردم محسوب می‌شد، اما مسیر راهپیمایی‌ها عموما از میدان شهدا به سمت چهارراه خسروی و سپس به سوی فلکه آب و ورودی حرم رضوی بود. در واقع فلکه حضرت مرکز تجمع اصلی ونهایی مردم مشهد و میدان شهدا به عنوان مرکز تجمع اولیه و ابتدایی راهپیمایی‌ها انتخاب می‌شد. این رویه در بیشتر سال‌های دهه۴۰ ۱۳ خورشیدی نیز ادامه داشت؛ بااین‌حال از اواخر این دهه، به تدریج برخی راهپیمایی‌های مناسستی در شهر مشهد، با میدا ۱۵ خرداد شکل می‌گرفت. دلیل این انتخاب، علاوه بر فضای مناسب و گسترده این میدان و داشتن مسیری عریض و مستقیم به سوی حرم رضوی، قرار نداشتن آن در مرکز شهر و گلوگاه‌های عبور و مرور بود. به‌این ترتیب، تجربه حرکت از میدان ۱۵ خرداد به سوی حرم رضوی، نه فقط در قالب راهپیمایی‌ها، بلکه در برگزاری رژه‌های رسمی روز ارتش، روز بسیج و هفته دفاع مقدس نیز به‌کار گرفته شد و این میدان جای خود را در فضای اجتماعی شهر مشهد باز کرد و به عنوان میعادگاه دوستداران انقلاب اسلامی شناخته شد. با گذشت حدود ۴۴ سال از نام‌گذاری این میدان به اسم ۱۵ خرداد و ایجاد پایانه بزرگ مسافربری مشهد در انتهای خیابان امام‌رضا^(ع)، میدان ۱۵ خرداد همچنان موقعیت خود را به عنوان یکی از اصلی‌ترین مراکز تجمع مردمی حفظ کرده است.

المان میدان ۱۵ خرداد پس از انقلاب

نخستین آمار خودکشی منتشرشده از مشهد در ۷۰ سال پیش

۴۳۶ نفر در یک ماه به زندگی خود پایان دادند

سیدی| شنیدن خبر خودکشی یک انسان در هر جای دنیا و به هر دلیلی تلخ است. حالا شما خیال کنید یک نفر بیاید و بگوید که در شهریور سال ۱۳۲۷ خورشیدی در عرض یک ماه در مشهد – که جمعیتش از چندصد هزار نفر تجاوز نمی‌کرده است – ۴۳۶ نفر خودکشی کرده‌اند. آمار بسیار وحشتناکی است که متأسفانه خیال نیست؛ حقیقت است؛ حقیقتی که خبرنگار روزنامه «آفتاب شرق» آن را در گزارشی منتشر کرده و به اطلاع عموم مردم رسانده است. او ناامید از مسئولان شهری و کشوری، گزارش خود را با این جمله آغاز می‌کند: «قابل توجه خدا» و بعد این طور ادامه می‌دهد: «طبق آمار اداره توفیات، در ماه مرداد فقط ۳۴۶ نفر در مشهد دارفانی را البته اجبارا) وداع گفته و به سرای جودانی شتافته‌اند.»

این خبرنگار، سپس امکانات پزشکی مطلوب در مشهد را یادآور می‌شود تا بگوید مشکلات اجتماعی و اقتصادی آن در زمان آنست که مردمش دست به خودکشی می‌زنند اما همه این‌ها در ظاهر به‌ویزی شهر کم مانده است و کسی به فکر مردم نیست. ناگفته نماند به گفته این خبرنگار، این نخستین

آمار رسمی مشهد درباره خودکشی‌ها تا آن زمان است؛ «۴۳۶ نفر تلفات در یک ماه، آن هم در شهر بزرگی مثل مشهد که دارای چند بیمارستان بزرگ می‌باشد و دکترهای وطنی و فرنگی نیز شب و روز در [حال] فعالیت هستند، مسئله سرسام‌آوری است، ولی با همه این‌ها، خواننده عزیز نباید زیاد تعجب نماید. به علت اینکه ماه‌های قبل نیز تعداد تلفات از این حد کمتر نبوده است. فقط عدم انتشار آمار از طرف اداره توفیات سبب شده است که من و شما و دیگران از این مرگ تدریجی ملت بی‌اطلاع باشیم. اما پشتکار و زرنگی مخبرین جرایم در انجام وظیفه و کسب خبر است که این را من هم از پزده بیرون افند و همه بدانند که در اثر جدیت و فعالیت اولیای امور و کوشش خستگی‌ناپذیر بهداری و شهرداری و غیره، صادرات ما به آن دنیا به اضافه بی‌نهایت و واردات منهای بی‌نهایت است.»

خبرنگار روزنامه آفتاب شرق پس از این، نگاه‌ها را سمت مردم شهرستان و روستاهای کشانده تا بگوید وقتی وضع در مشهد دارای امکانات این است، مردم بیرون از دایره شهری ارض اقدس چه اوضاع و احوالی دارند. او می‌نویسد: «در هر حال تلفات

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»

اودر پایان هم چنین نتیجه‌گیری می‌کند: «من پس از این محاسبه، دریافته‌ام که اگر چنانچه وضع به این منوال باقی‌بماند و از این تلفات وحشتناک – که یقینا در همه جای دنیا بی‌سابقه است – جلوگیری بعمل نیاید، پس از ۱۰۹ سال ایران که تقریبا دارای ۱۲ میلیون جمعیت است، به‌کلی مضمحل و نابود خواهد شد و اثری از آثار این ملت باستانی که تاریخ شش هزار ساله دارد، باقی نخواهد ماند مگر خدا و دوازده امام^(ع) و چهارده معصوم^(ع) ما را از این گرداب بلاومصیبت برهاند، والا من که چشمم از زمامداران و زعمای قوم آب نمی‌خورد، آمین یارب العالمین!»

در خورتأمل است؛ «اما نوزادان، می‌توان اطمینان داشت به‌علی‌که فعلا از بحث ما خارج است. تعداد نوزادان از ۱۰ هزار نفر در سال تجاوز نمی‌کند. حال اگر رقم نوزادان را از مردگان کسر کنیم، باقی‌مانده ۱۱۰ هزار نفر می‌ماند. بدین معنی که هر سال در ممالک محروسه ایران یک میلیون و ۱۰۰ هزار نفر از بندگان بی‌تقصیر، به علت فشار طاقت فرسای زندگی، مبتلا بودن به امراض گوناگون، گرسنگی و سایر محرومیت‌ها، خود را از زحمت نفس‌کشیدن و تلاش کردن راحت می‌کنند.»